ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«Приднестровский государственный университет им. Т.Г.Шевченко»

Филологический факультет

Кафедра украинской филологии

УТВЕРЖДАЮ:
И.о. декана филологического факультета,

доц. _____/О. В. Еремеева/

«03» 10 2019 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

на 2019/2020 учебный год

учебной дисциплины

«ИСТОРИЯ ЛИТЕРАТУРНОГО УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА»

Направление подготовки:

45.03.01 ФИЛОЛОГИЯ

Профиль подготовки:

«Отечественная филология (украинский язык и литература)»
Для набора 2017 г.

квалификация (степень) выпускника

БАКАЛАВР

Форма обучения:

ОЧНАЯ

Тирасполь 2019

Рабочая программа дисциплины «История литературного украинского языка» / сост. Н. В. Пазина. – Тирасполь: ГОУ ПГУ, 2019 – 9 с.

Рабочая программа предназначена для преподавания дисциплины «История литературного украинского языка» студентам очной формы обучения по направлению подготовки бакалавра 45.03.01 «Филология».

Рабочая программа составлена с учетом Федерального Государственного образовательного стандарта высшего образования по направлению подготовки 45.03.01 «Филология», утвержденного приказом № 947 от 07.08.2014 для 3 курса бакалаврата.

Составитель_____/Пазина Н.В. преп./

1. Цели и задачи освоения дисциплины

В системе профессионального филологического образования важное место занимает цикл лингвистических дисциплин.

Целями освоения дисциплины являются: изучение общих процессов развития, усовершенствования, обогащения украинского литературного языка и выработка его стилей, фонетических, грамматических, лексических, правописных норм на протяжении всего его исторического периода.

Задачи курса:

- выяснение основ и источников украинского литературного языка, отбор и изучение памятников письменности с целью объективной интерпретации фактов современного украинского литературного языка, освещение роли писателей, общественных и научных деятелей, лексикографов в истории украинского литературного языка;
- исследование взаимосвязи родов, жанров литературы и характера функционирования средств литературного языка;
- выявление влияния экстралингвистических. факторов: политических, социально-экономических, исторических, географических, религиозных – на развитие украинского литературного языка;
- определение связи украинского литературного языка с живыми формами украинской речи.
- оценка влияния литературного языка на становление и развитие разноуровневых единиц системы украинского языка;
- история изучения дисциплины в отечественной лингвистике.

Курс оперирует понятиями, которые не получили еще однозначного определения и оценки: литературный язык/национальный язык, литературно-письменный язык; старославянский язык/ церковнославянский язык; языковая ситуация; языковая норма, кодификация, функционирование языковых единиц в тексте, функциональный стиль/ стилевая категория; двуязычие и диглоссия. Рассматривается вопрос о происхождении украинского литературного языка, его периодизации, системе трех стилей и путях перехода от нее к системе функциональных стилей, поэтому необходимо изложение разных точек зрения. Курс современного украинского литературного языка тесно связан с профессиональной подготовкой учителя украинского языка и литературы.

2. Место дисциплины в структуре ООП ВО.

Данная учебная дисциплина входить в базовую часть Б1.Б.13.2 ФГОС-3+ по направлению подготовки ВО 45.03.01 «Филология», профилю «Отечественная филология (Украинский язык и литература)».

Междисциплинарные связи. Овладение практическими навыками во время изучения «Истории литературного украинского языка» опирается на знания, полученные не только в процессе изучения курсов «Классические языки (старославянский язык)», «Историческая грамматика», но и тесно связана с такими предметами как: «ПКУМ», «Фонетика и лексикология», «Орфоэпия и орфография», «Актуальные процессы в современном украинском языке», «Орфография современного украинского языка», «Украинская диалектология» и «СТСЯ». Актуализируются также знания по истории и географии Украины.

Дисциплина занимает важное место в программе подготовки специалиста, так как предоставляет отправные теоретические знания и вырабатывает практические навыки.

Этот курс нацелен 1) на повышение теоретического уровня знаний по истории родного языка; 2) на повышение практических умений узнавать, анализировать, сопоставлять языковые факты.

Методы: описательный, сравнительно-исторический, сравнительно-сопоставительный, структурно-семантический; метод реконструкции, метод наблюдения и интерпретации.

3. Требования к результатам овладения дисциплиной:

Изучение дисциплины направлено на формирование следующих компетенций:

Код компетенции	Формулировка компетенции
ОПК-1	способностью демонстрировать представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии в целом и ее конкретной области
ОПК-2	способностью демонстрировать знание основных положений и концепций в области общего языкознания, теории и истории основного изучаемого языка
ПК-1	способностью применять полученные знания в области теории истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста в собственной научной деятельности

В результате изучения курса студенты должны

3.1. Знать:

- основные сведения об истории происхождения украинского языка;
- анализировать возникновение и формирование литературного языка,
- анализировать закономерности и основные тенденции их развития.

3.2. Уметь:

- анализировать тексты 11-20 ст., определяя связи книжные и речевые.

3.3. Владеть:

- навыками чтения литературных текстов всех жанров и эпох.

4. Структура и содержание дисциплины (модуля)

4.1. Распределение трудоемкости в з.е./часах по видам аудиторной и самостоятельной работы студентов по семестрам:

Семестр	Трудоёмкость, з.е./часов	Количество часов					Форма итогового контроля
		В том числе					
		Аудиторных				Самост работа	
		Всего	Лекций	Лаб. раб.	Практич. зан.		
5	3 з.е./108	42	16	-	26	30	
Всего:	3 з.е./108	42	16	-	26	30	Экзамен (36 часов)

4.2. Распределение видов учебной работы и их трудоемкости по разделам дисциплины

№ раздела	Наименование разделов	Количество часов				
		Всего	Аудиторная работа			Внеауд работа (СР)
			Л	ПЗ	ЛР	
I	Вступ	12	4	2	-	6
II	Розвиток літературно-писемної мови до початку формування нової української літературної мови	32	10	10	-	12
III	Нова українська літературна мова	28	2	14	-	12
I-III	Підготовка до іспиту					36
Всего:		108	16	26	-	66

4.3. Тематический план по видам учебной деятельности

Лекции

№ п/п	Номер раздела дисциплины	Объём часов	Тема лекционного занятия	Учебно-нагляд. пособия
1	I	2	Предмет, завдання, значення курсу історії української літературної мови. Закон про мови в Україні. Питання мови в Конституції України. Державна програма розвитку мов до 2000 року.	Таблиця
2	I	2	Періодизація ІУЛМ. Характеристика найважливіших пам'яток. Характеристика стилів давньоукраїнського періоду. Особливості мови найважливіших пам'яток.	Картки
Итого по разделу:		**4**		
3	II	2	Літературно-писемна мова періоду Київської Русі. Характеристика стилів давньоукраїнського періоду. Особливості мови найважливіших пам'яток Київської Русі.	Таблиця
4	II	2	Літературно-писемна мова (XIV – I половини XVI ст.). «Руська мова» в Литовській державі та її функції. Мова українських грамот. Мова «Четьї-мінеї».	Таблиця
5	II	2	Літературно-писемна мова II половини XVI-1 пол. XVII ст. Найважливіші граматики і словники. Літературно-писемна мова II половини XVII ст. – I половини XVIII ст. Занепад старої української літературної мови.	Таблиця
6	II	2	Літературно-писемна мова II половини XVII ст. – I половини XVIII ст.	Карта
7	II	2	Літературно-писемна мова II половини XVIII ст. Занепад старої української літературної мови.	Карта
Итого по разделу		**10**		
8	III	1	Початковий період нової української літературної мови (кінець XVIII – 40 р. XIX ст.). І. П. Котляревський – зачинатель нової української мови. Розвиток української літературної мови в період від І. П. Котляревського до Т.Г. Шевченка.	Таблиця
9	III	1	Розвиток української літературної мови II половини XIX – поч. XX ст. в Східній Україні. Українська мова XX ст. Основні тенденції розвитку на сучасному етапі.	Карта
Итого по разделу		**2**		
Всего:		**16**		

Практические

№ п/п	Номер раздела дисциплины	Объём часов	Тема практического занятия	Учебно-нагляд. пособия
1	I	2	Риси і функції сучасної української літературної мови. Проблеми періодизації	Роздатковий матеріал,

			історії української літературної мови. Питання походження письма та мови.	методичний посібник
Итого по разделу		**2**		
2	II	2	Літературно-писемна мова Київської Русі	Таблиця
3	II	2	Становлення й закріплення рис живої української мови у староукраїнській літературній мові на народній основі (характеристика мовних особливостей пам'яток різних стилів і жанрів).	Картки з завданнями, методичний посібник
4	II	2	Літературно-писемна мова XIV – перша пол. XVI ст.	Картки з завданнями
5	II	2	Літературно-писемна мова XVI – перша пол. XVII ст.	картки з завданнями,
6	II	2	Літературно-писемна мова другої пол. XVII – XVIII ст.	методичний посібник
Итого по разделу		**10**		
7	III	2	Літературно-писемна мова другої пол. XVIII ст. Занепад стилів.	картки з завданнями
8	III	1	Формування української літературної мови, побудованої на південно-східному наріччі. Зачинатель нової української літературної мови.	картки з завданнями, методичний посібник
9	III	2	Розвиток української літературної мови від І.П.Котляревського до Т.Г.Шевченка	методичний посібник
10	III	2	Основоположник нової української літературної мови. Мова творів Т.Г.Шевченка.	картки з завданнями
11	III	2	Правописні системи на Східній та Західній Україні XIX ст.	роздатковий матеріал
12	III	2	Розвиток наукового, публіцистичного, епістолярного стилів II половини XIX – початку XX ст. в Східній Україні.	методичний посібник
13	III	1	Боротьба в Галичині за літературну мову на народній основі в II половині XIX – початку XX ст.	методичний посібник
14	III	1	Соціолінгвістична ситуація в сучасній Україні.	методичний посібник
15	III	1	Правописна та орфоепічна проблема сучасної української літературної мови.	Роздатковий матеріал
Итого по разделу:		14		
Всего:		**26**		

Лабораторные работы – *не предусмотрены*

Самостоятельная работа студента

Раздел дисциплины	**№ п/п**	**Тема и вид СРС**	**Трудоёмкость (в часах)**
Раздел I.	1	Джерела вивчення історії української літературної мови.	1
	2	Виникнення української мови серед інших слов'янських мов	1
	3	Виникнення української мови серед інших слов'янських мов	1
	4	Читання кириличних пам'яток	1

	5	Виконання тестових завдань та вправ, запропонованих викладачем	2
		Всього	6
Раздел II.	6	Роль історико-політичних подій і культурних процесів (християнізація, класицизм, романтизм, реалізм тощо) в розвитку української літературної мови.	1
	7	Літературно-мовний білінгвізм. Диглосія. Засади обслуговування різних соціальних сфер певними різновидами літературної мови на окремих етапах її розвитку.	1
	8	Виникнення протоукраїнської мови та формування фонетико-граматичних, лексичних і словотвірних особливостей в її двох діалектах: південно-західному і північно-східному. Зміни в системі іменників, прикметників, займенників, дієслів. Зміни в синтаксисі (занепад двоїни, безприйменникових відмінків, у реченні, розвиток системи гіпотактичних сполучників).	1
	9	Рукописні історичні пам'ятки XI – XVII ст., друковані пам'ятки різних жанрів і стилів, художня література як цінні джерела вивчення історії української літературної мови.	1
	10	Проблема відношення церковнослов'янської мови до староукраїнської літературної мови на народній основі у працях учених.	1
	11	Фольклор як одне з найважливіших джерел староукраїнської літературної мови («Моління Данила Заточника», «Слово про загибель руської землі»).	1
	12	Загальна характеристика мовної ситуації в Київській Русі. Висвітлення цього питання в працях визначних українських учених.	2
	13	Правописна строкатість пам'яток, писаних простою мовою на народній основі.	1
	14	Виникнення братських шкіл (кінець XVI ст.), складання для них церковнослов'янських граматик, створених за греко-латинськими зразками: «Граматика словенска язіка...», «Грамматіка словенская» Лаврентія Зизанія, «Грамматіка словенския правилное синтагма» Мелетія Смотрицького.	1
	15	Визвольна війна українського народу 1648-1654 рр. проти польського гніту; приєднання України до Росії; розвиток українськомовного ділового жанру в Гетьманщині, витіснення його польською мовою на Правобережжі, російською мовою – на Слобожанщині, пізніше – в Гетьманщині.	1
	16	Заборона української мови з опорою на тлумачення її як «діалекту російської чи польської мови»	1
	17	Огляд наукових праць учених України та діаспори з історії української літературної мови (Михайло Максимович, Павло Житецький, Агатангел Кримський, Євген Тимченко, Костянтин Німчинов, Леонід Булаховський, Іван Огієнко, Олекса Горбач, Юрій Шевельов).	1
	18	Виконання тестових завдань та вправ, запропонованих викладачем	2
		Всього	12
Раздел III.	19	Строкатість у мові творів І.Котляревського лексичних, фонетичних і граматичних явищ. Елементи давньої	2

		української літературної мови в «Енеїді», мова п'єси «Наталка Полтавка».	
	20	Використання поетами-романтиками мовних засобів історичних дум, ліричних пісень, народної фантастики, а також звукопису та ритмічних синтаксичних фігур.	1
	21	Мовотворчість Т.Шевченка, його погляди на художнє слово.	1
	22	Збагачення української літературної мови новими лексичними і стилістичними засобами у зв'язку з розвитком суспільно-політичних відносин, науки, техніки й мистецтва.	2
	23	Мовні дискусії про становище, стан і шляхи розвитку української літературної мови, про єдину соборну українську мову для українців усіх регіонів.	2
	24	Культурна революція і поширення норм літературної мови в народних масах. Роль народної інтелігенції в розвитку української літературної мови. Основні напрями розвитку і джерела збагачення української літературної мови в різні періоди радянської та пострадянської доби.	2
	25	Виконання тестових завдань та вправ, запропонованих викладачем	2
		Всього	12
	8	Підготовка до іспиту	36
Всего:			66

5. Курсовые работы (см. ФОС)

6. Образовательные технологии:

Преподавание дисциплины предусматривает сочетание активных, пассивных и интерактивных образовательных технологий:

Семестр	***Вид занятия (Л, ПР, ЛР)***	**Используемые интерактивные учебные технологии**	**Количество часов**
5	Л	Полемічний виклад лекції	2
	ПР	Дискусія	1
	ПР	Тестові завдання, електронні види тестування	2
Всего:			5

7. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам усвоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов (см. ФОС).

8. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины

8.1. Общая литература

1. Бабич Н. Історія української літературної мови: Практикум. – Л., 1993. – 205 с.

2. Іван Огієнко (Митрополит Іларіон), Історія української літературної мови / Упоряд. М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2001. – 440 с.

3. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2001. – 392 с.

8.2. Дополнительная литература

1. Бевзенко С. П. Система форм минулого часу у «Граматиці» М. Смотрицького. – В кн.: Східнослов'янські граматики XVI – XVII ст. К. : Наук, думка, 1982, с. 142 – 143.

2. Безпалько О. П. Нариси з історичного синтаксису української мови. – К. : Рад. шк., 1960. – 236 с.

3. Задорожний В. Як треба читати тексти кирилівського письма//Диво слово. – 2004. – №2.

4. Закон про мови в УРСР. – К., 1991.

5. Матвієнко А. Пересопницьке Євангеліє – видатна пам'ятка українського відродження ХУІ ст. – Дивослово. – № 5. – 2004.

6. Мацько Л., Христенок В. Історія української літературної мови // Дивослово. – №10. – 2002. – С. 53-60.

7. Німчук В. Початки літературних мов Київської Русі // Мовознавство. – №2. – 1982. – С. 32-35.

8. Німчук В.В. Періодизація як напрямок дослідження генези та історії української мови//Мовознавство. – 1997. – №6. – С.3-15; 1998. – №1. – С.3.

9. Францыск Скарына. Зборнік дакументаў і матэрыялоў / Уклад. В.І.Дарашкевіч. – Мінск, 1988.

10. Юкало В. Полемічна література ХУІ-ХУІІ ст. як зародження української публіцистики. – 2005. – №6.

11. Ющук І. Про походження української мови // Дивослово. – №1. – 1995. – С. 5-9.

Справочная литература

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.

2. Український правопис. – К., 1993.

3. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник/ За ред. М.А.Жовтобрюха. – К., 1973.

4. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська мова. Довідник. – К., 1993.

8.3. Программное обеспечение и Интернет-ресурсы:

http://litopys.org.ua/nimchuk/nim17.htm

http://uk.wikipedia.org/wiki

http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/ects_info.pdf

8.4.Методические указания и материалы по видам занятий

1. Бабич Н.Д. Історія української літературної мови: практикум. – Львів, 1993.

2. Історія української літературної мови. Практикум. – Одеса, 2001.

9. Материально-техническое обеспечение дисциплины (модуля):

Занятия проводятся в компьютерном кабинете, в лингафонном кабинете и в Центре украинской культуры, который оборудован стендами, таблицами, схемами, портретами.

10. ***Методические рекомендации по организации изучения дисциплины*** (см. ФОС).

11. Технологическая карта дисциплины

Курс ___3___группа __ ФФ17ДР65УАІ __ семестр _____5_____

Преподаватель, который ведёт лекционные занятия Пазина Н. В.

Преподаватель, который ведёт практические занятия Пазина Н. В.

Кафедра украинской филологии

Модульно-рейтинговая система оценивания не введена.

Составитель:
преподаватель — Н. В. Пазина

Зав. кафедры
украинской филологии,
к.ф.н., доцент — Е. Л. Якимович